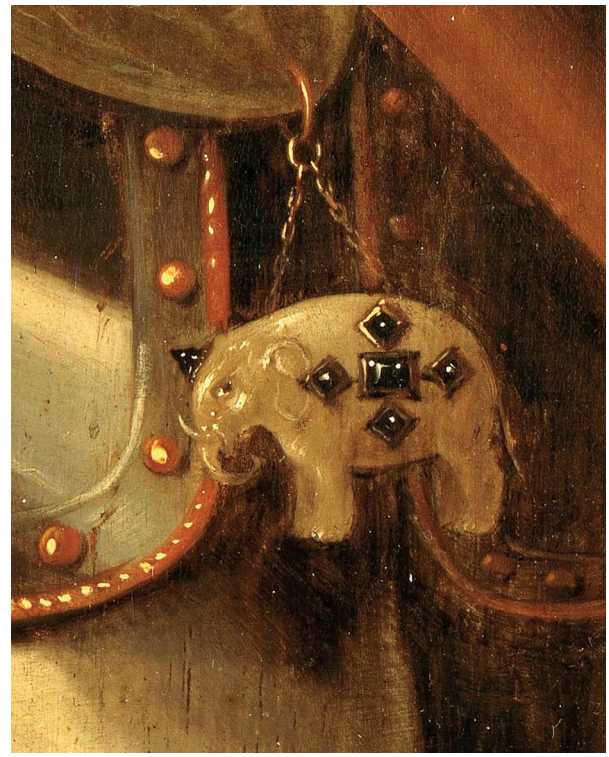
Graddy Boven

→ Detailaanzicht van de Orde van Sint-Michiel (l) en de Orde van de Witte Olifant (r)

De Orden van Sint-Mic

Het uitreiken van onderscheidingen aan militairen ter land, ter zee en in de lucht is tot op de dag van vandaag actueel. Een onderscheiding wordt uitgereikt omdat een militair zich tijdens een actie, operatie of missie op buitengewone wijze vol moed, daadkracht en trouw heeft onderscheiden. Gedurende de zeventiende eeuw kwam het uitreiken van nationale en internationale onderscheidingen met bijbehorende geldsommen met regelmaat voor. Twee voorbeelden van internationaal eerbetoon zijn de Franse Orde van Sint-Michiel en de Deense Orde van de Witte Olifant.

Orde van Sint-Michiel

De Orde van Sint-Michiel ofwel de *Ordre de Saint-Michel* werd op 1 augustus 1469 ingesteld door de Franse koning Lodewijk XI. Het was één van de belangrijkste ridderorden van het koninkrijk Frankrijk en had als doel de loyaliteit van de Franse hoge adel te versterken en de koninklijke macht in ere te centraliseren. De Orde draagt de naam van de aartsengel Michaël en bestaat uit een gouden medaillon met de aartsengel die de draak verslaat. Vanaf 1578 werd de Orde voornamelijk uitgereikt aan de lagere adel, kunstenaars en geleerden om na de Franse Revolutie door de regering in 1791 te worden afgeschaft. De Franse koning Lodewijk XVIII herstelde de Orde weliswaar in ere, maar deze verloor daarna langzamerhand haar betekenis om in 1830 definitief te verdwijnen.

Op 11 oktober 1646 lukte het de Fransen, die bezig waren met het beleg van Duinkerken, de vesting te nemen. De Nederlandse vloot was ter ondersteuning van de Fransen bij Duinkerken aanwezig. Onder hen bevond zich Witte de With, die op een voor hem karakteristieke wijze doortastend aan de actie had deelgenomen. Aangezien zijn aandeel niet aan de Fransen voorbij was gegaan, kreeg De With op 22 november uit naam van de Franse koning Lodewijk XIV de Orde van Sint-Michiel uitgereikt. Hij ontving een brief van Jules Raymond kardinaal Mazarin, die namens de negenjarige koning regeerde, met de volgende inhoud:

‘Mijnheer Witte Wittens, in de vergadering der ridders van mijn orde Saint-Michel heb ik u gekozen en uitverkoren, om tot die orde toe te treden en daarin opgenomen te worden, om de voortreffelijke eigenschappen, die zich in uw persoon verenigen, en om de toewijding, die gij getoond hebt te bezitten, voor mijn kroon en welvaren van mijn dienst. Ik heb met de heer [Matthieu Coignet] De La

Thuillerie, mijn buitengewoon gezant in Holland, of bij zijn afwezigheid de heer [Jean] Brasset, mijn zaakgelastigde en diplomatieke agent in genoemd land, belast en afgevaardigd, u uit mijn naam te overhandigen de keten onder de daarbij behorende ceremoniën op formaliteiten. Ik deel u dit mede, om u op de hoogte te stellen, opdat gij u naar hem kunt begeven op een nader door hem te bepalen dag en plaats, om dit eerbewijs te ontvangen. Wij bidden God, dat Hij u, mijnheer Witte Wittens, in zijn heilige bescherming, zal nemen. Geschreven te Parijs de 22ste november 1646. Louis.'

De door Mazarin geschreven brief maakte indruk op De With. Dat hij tot de Franse adel mocht toegetreden was een enorme eer, maar zijn vrouw was minder tevreden. Hildegonda van Gogh behartigde aan land de belangen van haar man, en met verve. Zij hield scherp in de gaten dat De With na behaalde successen er niet bekaaid afkwam. Na een overwinning werd de buit veelal onder de manschappen verdeeld en kwam het in het verleden meerdere keren voor dat De With achtergesteld raakte. Dit keer viel hem wilswaar een zeer hoge Franse onderscheiding ten deel, maar dat stond wat zijn vrouw betreft niet in verhouding tot de daarbij behorende financiële beloning, die wat haar betreft te bescheiden was. Eenmaal thuis wierp zij De With voor de voeten dat hij zich de kaas van het brood had laten eten en dat zijn meerdere, Maarten Harpertsz. Tromp, er met de buit vandoor was gegaan. Desondanks was De With trots op zijn onderscheiding en liet zich sindsdien steevast met de Orde van Saint-Michel om de hals op papier en doek vastleggen.

> Dat hij tot de Franse adel mocht toegetreden was voor Witte de With een enorme eer.

Een bijzondere benoeming in de Orde van Sint-Michiel vond plaats in augustus 1666, nadat de Franse koning Lodewijk XIV de Orde aan Michiel Adriaenszoon de Ruyter toekende. De Ruyter kreeg de Orde uitgereikt omdat hij zich had onderscheiden tijdens de Vierdaagse Zeeslag. Tijdens de strijd, die uitgevochten werd tijdens de Tweede Engels Nederlandse Oorlog (11-14 juni 1666) claimde De Ruyter de overwinning en ging er prat op de Engelsen een lesje te hebben geleerd. Vooral dat laatste stemde de

hiel en de Witte Olifant

→ Witte Cornelisz. De With. Olieverf op papier door Abraham Westerveld, 1650 (particuliere collectie)

→ Michiel Adriaensz. de Ruyter met de Orde van Sint-Michiel. Olieverf op doek door Izaak Schouman, 1857 (Collectie Marinemuseum)

→ Jacob van Wassenaar Obdam met de Orde van de Witte Olifant. Olieverf op paneel door Abraham van Westerveld naar Theodor Matham (Collectie Rijksmuseum)

→ Cornelis Tromp met de Orde van de Witte Olifant en bijbehorend insigne. Olieverf op doek door Pieter Nason, 1676 (Collectie Marinemuseum)

Fransen zeer tevreden. Hoewel de koning had bepaald dat de Orde in het vervolg als een kruis aan een zwart lint moest worden gedragen, droeg De Ruyter de orde aan een keten.

Orde van de Witte Olifant

De Orde van de Witte Olifant ofwel de *Elefantordenen*, in 1693 door koning Christiaan V van Denemarken als koninklijke ridderorde ingesteld, is de hoogste en meest prestigieuze ridderorde van Denemarken. Deze exclusieve orde wordt uitgereikt door de Deense monarch aan personen die uitzonderlijke diensten hebben bewezen aan Denemarken of aan de monarchie. Het symbool van de Orde, die voor kracht, zuiverheid en vorstelijke macht staat, toont een wit geëmailleerde olifant met een toren op zijn rug met dikwijls een klein kruis erbovenop hangende aan een lichtblauw lint.

Jacob van Wassenaar kreeg voor zijn succes in de zeeslag in de Sont op 29 oktober1658 tegen de Zweden, tijdens een plechtig afscheid van de stad Kopenhagen een zilveren lampetkan en 1500 gulden cadeau. Koning Karel X Gustaaf besloot de Zweedse marine te versterken. Hij nam tegen betaling honderden Engelsen, Schotten, Hollanders en Zeeuwen in dienst en schoolde de Zweden intensief bij. Via Kopenhagen zeilde Van Wassenaar huiswaarts, alwaar de schepen werden opgewacht door koninklijke rijtuigen en een vorstelijke erewacht die hen naar het hof brachten. Uit handen van de Deense koning kregen Van Wassenaar, De With, De Ruyter en Pieter Floriszoon ieder 50 rijksdaalders voor bewezen diensten, viel de luitenant-admiraal de oude Deense ridderorde van de Olifant (Elefantordenen) ten deel en gaf de koning opdracht aan de in Denemarken wonende Nederlandse hofschilder Karel van Mander III portretten van Van Wassenaar, De With, De Ruyter, Floriszoon en Tromp te maken.

Ook Cornelis Tromp viel die eer ten deel. Na het overlijden van de eveneens Nederlandse opperbevelhebber van de Deense vloot Koert Adelaer in november 1675, nam Tromp op 8 mei 1676 zijn functie over en bleef bij de Deense vloot dienen tot 8 mei 1678. In mei 1676 kreeg Cornelis Tromp uit handen van de Deense koning Christian V de Orde van de Witte Olifant uitgereikt en kreeg hij de titel van graaf van Sölvesborg, (Syllisburg) uit dank voor bewezen diensten als opperbevelhebber van de Deense zeemacht tijdens verschillende zeeslagen.

Ten slotte

Het uitreiken van hoge buitenlandse onderscheidingen aan buitenlanders was weliswaar niet uitzonderlijk en kwam in zeventiende eeuw regelmatig voor, maar was verre van vanzelfsprekend. Door zich met nadruk te onderscheiden kwamen De With, Van Wassenaar Obdam, De Ruyter en Tromp voor een onderscheiding in aanmerkingen, die zij vol dank in ontvangst namen en die zijn terug te vinden op vervaardigde portretten. En wie trots op iets is, laat dat graag zien. Zo ook deze vier heersers der zee. Onderkant formulier